

A feudalizmus válságának jelei Nyugat-Európában

A mezőgazdaság válsága

Az európai lakosság száma, amely a XIII. század végére 73 millióra emelkedett, a XIV. század végére 45 millióra zuhant vissza. Ez több egymással összefüggő ok következménye volt:

- A nyugat-európai mezőgazdaság a nyomáskényszer művelési rendjében már nem tudta ellátni az egyre szaporodó lakosságot.
- Megpróbálták művelés alá vonni a rosszabb minőségű földeket is, de ott már eleve kisebbek voltak a terméshozamok. Viszont mivel ezeknek a földeknek nagy része korábban legelő volt, így az állatállomány is csökkent.
- A termelési válság összefüggött avval is, hogy a XIV. században az északi földgömb éghajlatában egy általános lehülés következett be. (Hideg, zord telek és hűvös, esős nyarak váltották egymást.)
- A környezet károsodása is hozzájárult a válság kialakulásához. A szántók termőerejét egyre kevésbé pótolta a fogyatkozó állatállomány szerves trágyája.
- A kor nagy építkezéseinek köszönhetően egyre nagyobb méreteket öltött az erdőirtás, amely következtében ezeken a területeken megkezdődött a sivatagosodás.
- A városok levegője és vízfolyásai elszennyeződtek.

Ezen hatások következtében egyre gyakoribbá váltak a nagy éhínségek. A rosszul táplált és éhező emberek biológiai ellenálló képessége fokozatosan csökkent. Emiatt voltak különösen pusztítóak a XIV. század nagy járványai. 1347 és 1350 között söpört végig Európán a "fekete halál", a tüdőpestis legnagyobb járványa, amelybe a lakosság egyharmada(!) belepusztult. A század folyamán a járvány többször megismétlődött, de már kisebb pusztítást végzett.

Társadalmi változások

Bármilyen furcsa is, ám éppen ezek a járványok és éhínségek oldották meg a túlnépesedésből származó gondokat. A megfogyatkozott parasztság elfoglalhatta és megművelhette a néptelenné vált jobb földeket, valamint a munkaerőhiány miatt általában engedékenységre bírhatta a földbirtokosokat. A kisebb területre visszaszorult mezőgazdasági termelés miatt mind az egyházi, mind a világi földbirtokosok jövedelmei csökkentek, ezért kénytelenek voltak majorságaik nagy részét a parasztoknak bérletbe adni. Így a korábbi nagyhatalmú földtulajdonosokból fokozatosan szolgáltatásokat, bérleti díjakat beszedő járadékos lett. A csökkenő jövedelmeik miatt anyagi válságba kerülő uralkodó osztályok gondjaik megoldását a XIV-XV. század szüntelen háborúiban látták.

Ajánlott irodalom:

Henri Pirenne: A középkori gazdaság és társadalom története. Bp., Gondolat, 1983.